

Nüfusbilim Bülteni

**Türkiye’de ve Dünyada Demografik Gelişmeler
Bilimsel Perspektif, Güncel Veriler**

Editörden

Şebnem Beşe Canpolat

Nüfusbilim Bülteni’nin ikinci sayısında, Türkiye’de ve dünyada demografik dönüşümü farklı boyutlarıyla ele alan yazılara yer veriyoruz. Bu sayıda iklim değişikliği ve nüfus hareketleri ilişkisi, istatistiğin kamusal karar alma süreçlerindeki önemi, hanehalkı projeksiyonlarının kapsayıcı planlama açısından sunduğu imkânlar ve intiharın medyadaki temsiline ilişkin değerlendirmeler okurla buluşuyor. Sayımızda ayrıca dernek faaliyetlerine ilişkin güncel gelişmelere, üyelerimizin katkılarına ve seçilmiş demografik göstergelere de yer veriyoruz. Katkı sunan tüm yazarlarımıza teşekkür ediyor, iyi okumalar diliyoruz.

Bu Sayıda

Nüfusbilim Alanından Haberler — sayfa 2

Rusya’da doğurganlığı artırmaya yönelik politikalar ve Nüfusbilim Derneği’nin 11. Olağan Genel Kurulu’na ilişkin haberler.

Nüfus Hareketlerinde Yeni Dönem: İklim Göçü Tartışmalarına Güncel Bir Bakış — Sayfa 3-4

Dr. Barış Can Sever’in iklim değişikliği, yerinden edilme ve hareketlilik tartışmalarını ele alan yazısı.

Nüfusbilim Derneği Veri Analizi Eğitim Programı’nın İlk Oturumu Gerçekleştirildi — Sayfa 5

Prof. Dr. Murat Güvenç’in yürüttüğü “Coğrafi Demografiye Giriş” başlıklı eğitime ilişkin kısa haber.

İstatistiğin Önemi — Sayfa 6-7

Enver Taştı’nın istatistiğin tarihsel gelişimi, veri üretimi ve karar alma süreçlerindeki rolünü değerlendiren yazısı.

Osmanlı’dan Günümüze İntiharın Medyadaki Temsili: Değişen Söylem, Değişmeyen Sorumluluk — Sayfa 8

Şebnem Beşe Canpolat’ın medya dili, etik sorumluluk ve tarihsel karşılaştırmalar üzerine yazısı.

Hanehalkı Projeksiyonlarının Kapsayıcı Planlama Süreçlerindeki Rolü — Sayfa 9-10

Dr. Doğu Karakaya’nın hanehalkı projeksiyonlarının yerel planlama ve sosyal politika açısından önemini tartıştığı yazı.

Yönetim Kurulu Üyemiz Alanur Çavlin TÜSEV Toplantısında Derneğimizi Temsil Etti — Sayfa 11

Dernek üyelerimize çağrı metniyle birlikte kurumsal haberler bölümü.

Demografinin Aykırı Adamı: Akın Atauz — Sayfa 12

Akın Atauz anısına derneğimiz adına kaleme alınan yazı.

Seçilmiş Demografik Göstergeler: Türkiye ve Dünya — Sayfa 13

Türkiye’nin güncel demografik görünümünü özetleyen infografik.

Bu bültende yer alan yazılarda ifade edilen görüşler, yazarların kişisel ve akademik değerlendirmelerini yansıtmakta olup, görev yaptıkları veya yapmış oldukları kurum ve kuruluşların resmî görüşünü yansıtmamaktadır.

Künye

www.nd.org.tr

nufusbilim@gmail.com

Editör

Şebnem Beşe Canpolat

Yayın Kurulu

Helga Rittersberger-Tılıç

Alanur Çavlin Bircan

Kardelen Güneş

Yaser Koyuncu

Nüfusbilim Bülteni, Nüfusbilim Derneği tarafından üç ayda bir dijital olarak yayımlanır.

Nüfusbilim Derneği 11. Olağan Genel Kurulu Gerçekleştirildi

Nüfusbilim Derneği'nin 11. Olağan Genel Kurulu, 29 Mart 2026 Pazar günü Ankara'da, Sosyoloji Derneği'nde gerçekleştirildi. İlk toplantıda çoğunluk sağlanamaması nedeniyle ertelenen Genel Kurul, ikinci toplantıda yeterli üye katılımıyla yapıldı. Gündem kapsamında divan kurulu oluşturuldu; yönetim ve denetim kurulu raporları ile mali rapor görüşülerek ibra edildi.

Genel Kurul'da ayrıca derneğin üyelik aidatı yeniden değerlendirildi. Mevcut 300 TL'lik aidatın güncel ihtiyaçlar karşısında yetersiz kaldığı belirtilerek, 2026 yılından itibaren yıllık aidatın 1000 TL olarak belirlenmesine ve isteyen üyelerin ödemelerini iki taksit halinde yapabilmesine karar verildi.

Toplantıda, dernek faaliyetlerinin daha katılımcı bir yapıyla sürdürülmesinin önemi de vurgulandı.

Yeni dönem için Yönetim ve Denetim Kurulları Genel Kurul'da oy birliğiyle seçildi. Yönetim Kurulu asil üyeliklerine Helga Rittersberger-Tılıç, Şebnem Beşe Canpolat, Yaser Koyuncu, Alanur Çavlin Bircan ve Kardelen Güneş; yedek üyeliklere ise Attila Hancioğlu, Meryem Demirci, Sutay Yavuz, Ahmet Sinan Türkyılmaz ve Enver Taştı seçildi.

Toplantıda ayrıca üyeler tarafından eğitim faaliyetlerinin artırılması, üniversite kampüsleriyle bağların güçlendirilmesi, derneğin dijital görünürlüğünün geliştirilmesi ve farklı kurumlarla iş birliklerinin genişletilmesi yönünde çeşitli öneriler dile getirildi.

Dernek Başkanı Sayın Helga Rittersberger-Tılıç, Genel Kurul'a 30 Mart 2024 – 29 Mart 2026 dönemine ilişkin bir çalışma raporu sunmuş ve bu dönemde yürütülen faaliyetler hakkında detaylı bilgi vermiştir. Bu dönemde dijital görünürlüğün artırılması, eğitim programlarının

başlatılması, yayın faaliyetlerinin geliştirilmesi, ulusal ve uluslararası iş birliklerinin sürdürülmesi ve proje başvuruları gibi birçok başlıkta çalışma yürütüldüğü paylaşıldı.

Nüfusbilim Alanından Dünyadan Haberler

Rusya'da Doğurganlığı Artırmaya Yönelik Politikalar Tartışılıyor

Rusya'da son dönemde hamile öğrencilere yönelik maddi destek uygulamaları, doğurganlığı artırmaya dönük politikalar bağlamında yeniden gündeme geldi. BBC Türkçe'nin aktardığına göre, bazı bölgelerde üniversite öğrencilerine yönelik ödemelerin kapsamı genişletilirken, uygulamanın genç yaşta gebelikleri teşvik edip etmeyeceği de kamuoyunda tartışma konusu oldu.

Bu tartışma, Rusya'daki daha geniş demografik eğilimlerden bağımsız değil. Reuters'ın aktardığı resmi verilere göre ülkede 2024'ün ilk yarısında doğum sayısı 1999'dan bu yana en düşük düzeye geriledi. Doğum sayılarındaki düşüşe ek olarak, Ukrayna savaşıyla bağlantılı kayıplar ve genç nüfus üzerindeki baskı da demografik geleceğe ilişkin değerlendirmelerde sıkça anılıyor.

Bu çerçevede, yalnızca mali teşviklere

dayalı önlemlerin yeterli olup olmayacağı; barınma, ekonomik güvence ve toplumsal istikrar gibi daha geniş etkenlerin de dikkate alınması gerektiği yönünde görüşler öne çıkıyor.

Kaynaklar:

BBC News Russian, "Russia's payments to young mothers fuel birth rate row", 29 Nisan 2025

İngiliz istihbaratına göre Ukrayna işgali başladığından beri '500 bin Rus askeri öldü' <https://www.bbc.com/turkce/articles/cvgzwy10ljwo>

Nüfus Hareketlerinde Yeni Dönem: İklim Göçü

Tartışmalarına Güncel Bir Bakış

İklim değişikliği ile nüfus hareketleri arasındaki ilişki, son yıllarda göç çalışmalarının en dikkat çekici başlıklarından biri haline geldi. Dr. Barış Can Sever'in bu yazısı, iklim göçü tartışmalarına güncel ve çok boyutlu bir bakış sunuyor.

Dr. Barış Can SEVER

Bağımsız Araştırmacı, Sosyolog
bariscanseverrr@gmail.com

İnsan toplulukları ekseninde günümüz nüfus hareketlerinin bir kısmı, iklim değişikliğiyle bağlantılı göç ve hareketliliklerden oluşmaktadır. Henüz üzerinde uzlaşa sağlanmış bir tanım olmasa da, iklim göçünü genel hatlarıyla şu şekilde ifade edebiliriz: Çevresel bir faktör olarak iklime bağlı koşulların değişerek/dönüşerek temas halinde olduğu yaşamsal ve toplumsal dinamikleri etkilemesi yoluyla insanları yerinden etmesi, göç etmeye ve hareket halinde olmaya zorlaması veya teşvik etmesidir. Bu basit tanım doğrultusunda, durum bazlı birtakım kavramlar ön plana çıkmaktadır. İklim değişikliği sonuçlarının anlık/kısa bir olayda (rapid-onset), uzun erimli süreçlerde (slow-onset) veya her ikisinin aynı anda etkili olduğu zaman-mekân düzleminde yaşanan yerinden edilme, afet esnasında tahliye, yeniden yerleştirme, insan hareketliliği ve hareketsizliği, ülke içerisinde veya uluslararası/ulus-ötesi göçler bu kavramlar arasındadır. Bu açıdan, arka planında iklim değişikliğinin önemli bir rol oynadığı nüfus hareketlerinde zaman, mekân, bağlam ve coğrafya gibi unsurlar yapılan bilimsel çalışmalarda dikkatle incelenmektedir.

Uluslararası Göç Örgütü'nün yeni yayımlanan Dünya Göç Raporu yerinden edilme, göç ve insan hareketliliği süreçlerinde iklim değişikliğinin belirginleşen rolüne sıklıkla yer vermiştir (McAuliffe & Ceriani Cernadas, 2026). Bu rol kapsamında iklim değişikliğinin yoksulluk, çevresel bozulma/örselenme, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve yetersiz altyapı koşulları gibi yapısal boyutta etkisini hissettiren diğer unsurlarla olan etkileşimi, raporda özellikle vurgulanmaktadır.

Adı geçen raporun bir bölümü, Addressing climate mobility: The role of local and community action başlığı ile doğrudan iklim hareketliliği ve topluluk eksenli yerel süreçlere odaklanmaktadır. Bu bağlamda, konu üzerine eğilen literatürün önemli bir kısmı adaptasyon, dirençlilik, dayanışma ve direniş ekseninde yerel toplulukların mücadelesini, tercihlerini ve zorunda kaldıkları aksiyonları incelemektedir (Ilık-Bilben, 2024; Sakdapolrak vd., 2023; Sakdapolrak vd., 2024; Vinke vd., 2020; Vinke vd., 2022). Yerel adaptasyon ve mücadele söz konusu olduğunda ise, güncel tartışma ve perspektifler içerisinde göçe dair hareket "etme zorunluluğu" veya "edebilme kabiliyeti" gibi nosyonların yanı sıra hareketsizlik mefhumu da nüfus hareketlerini bütüncül bir yaklaşımla okuma imkânı yaratmaktadır (Schewel, 2020; De Haas, 2021). Öyle ki, bölgesel anlamda bir insan hareketliliği rejimi doğrultusunda, göç hareketlerini ve hareketsizliğini benzer koşullar altında deneyimleyen grupların ve bireylerin ne ölçüde gönüllü ve/veya zorunlu oldukları, iklim değişikliği etkileri altında incelenen konular arasında yer almaktadır (Sever, 2023 ve 2025). Bu kapsam ve ötesinde, odağında Türkiye olan ve Türkiye çıkışlı araştırmalar (Arıcı, 2025; Arslan, 2026; Gören & İçduygu, 2023; Ilık Bilben, 2021; Tekin & Deniz, 2025; Türkeş vd., 2026), nüfus hareketleri ve göç çalışmaları açısından literatürde belirgin bir hale gelmektedir.

Bu çerçevede değinilmesi gereken bir diğer önemli kaynak, ülke içi yerinden edilmeleri yıllık olarak takip eden Ülke İçinde Yerinden Edilme Küresel Raporu'dur (GRID 2026).

IDMC (Ülke İçinde Yerinden Edilmeyi İzleme Merkezi) ve NRC (Norveç Mülteci Konseyi) tarafından hazırlanan rapor, iklim değişikliğiyle bağlantılı aşırı hava olaylarının 27,2 milyon, deprem başta olmak üzere jeofiziksel afetlerin ise 2,5 milyon kişinin 2025 yılında yerinden edilmesine yol açtığını ortaya koymaktadır (IDMC, 2026). Raporun sunduğu 2025 yılı verilerine göre, aşırı hava olaylarına dayalı afetlerden etkilenen insan topluluklarının en çok bulunduğu ülkeler arasında Filipinler, Çin, Pakistan, Şili, Endonezya, Vietnam, Küba, Amerika Birleşik Devletleri, Hindistan ve Mozambik yer almaktadır (a.g.e., s. 7). Bu durumun ağırlıklı olarak "küresel güney" ülkelerinde yaşanması ve toplumsal hiyerarşiler nedeniyle dezavantajlı grupları (orantısızlık ekseninde) daha çok etkiliyor olması, daha önceden de pek çok kez ifade edilmiş, konu iklim adaleti kapsamında ele alınmıştır (Farbotko vd., 2022; Sultana, 2021; Urry, 2009). Bu çerçevede, güncel olarak iklim değişikliğiyle bağlantılı insan hareketliliği açısından konunun aynı zamanda hareketlilik adaletiyle kesişiyor olması (Farbotko vd., 2022; Neef vd., 2025; Sheller, 2023), tartışmalara iklim değişikliği ve göç bağlamında hak temelli bir boyut kazandırmaktadır.

Hak temelli tartışmaların iklim adaletiyle doğrudan ilişkisi olan bir başka boyutunda ise iklim değişikliği sonuçlarının yerinden ettiği insanlara yönelik mevcut ve olası koruma rejimleri ve pratiklerinin güçlendirilmesi söz konusu olmaktadır.

Nüfus Hareketlerinde Yeni Dönem: İklim Göçü

Tartışmalarına Güncel Bir Bakış (devamı)

Dr. Barış Can SEVER

Bağımsız Araştırmacı, Sosyolog

Uluslararası Adalet Divanı'nın (ICJ) 2025 yılındaki tavsiye niteliğindeki bildirisi (Foster, 2025), bu ekseninde gelişen tartışmalara yön verebilecek nitelikte, güncel bir hadise olarak ön plana çıkmaktadır. Bildiri içerisinde yer alan bir bölüm, iklim göçü ve iklim hareketliliği bağlamında yerinden edilmeye maruz kalan insanların sığındıkları bölge ve ülkelerde geri göndermeme ilkesinin uygulanması üzerine odaklanmıştır. Bu odak doğrultusunda ICJ'nin, uluslararası çapta insan hakları kanunları, çevresel kanunlar ve iklim değişikliği kanunları arasındaki etkileşim ve bağlantısalılığı tanımlanmış olması (McAdam, 2026), yerinden edilmiş insanların uluslararası hukuka dayalı koruma altına alınma talepleri açısından yeni ve önemli bir tartışma alanı açmaktadır. Bu gelişmelerin güncel politika ve hukuk söyleminde etkin biçimde izlenmesi, iklim göçü ekseninde hareketlilik ve hareketsizlik olgularına dair çok boyutlu (sosyal, kültürel, politik, ekonomik ve ekolojik) ve hakkaniyete dayalı çerçevelerin sistematik olarak kurgulanmasına katkı sağlayabilir.

Son olarak iklim göçüne dair bu temel yaklaşımları kesen ve çeşitlendiren diğer tartışmalarda, içerik olarak farklı boyutları gözeten araştırmalar da karşımıza çıkmaktadır. Bunların bir kısmı, iklim göçü eksenindeki süreçlerin ağırlıklı olarak hangi bölgelerde (Pasifik ve Karayipler başta olmak üzere kıyı ve ada ülkeleri, Sahraaltı Afrika, Latin Amerika, Orta Doğu, Orta, Güney ve Doğu Asya) vuku bulduğunu mercek altına almaktadır. Coğrafi açıdan liste bu bölgelerle sınırlı değildir. Öte yandan güncel tartışmalar içerisinde, göçe dair geniş nüfus hareketlerini ifade eden uzun vadeli projeksiyon ve varsayımlar ile birlikte felaket söylemlerinin sağ popülist siyasi hareketler ve göç karşıtı politika pratikleriyle işlevsel ilişkisi de

ele alınmaktadır. Ayrıca, iç içe geçen kır-kent ilişkilerinde şekillenmiş mekânsal ve politik-ekonomik hiyerarşiler, kırsal hanelerdeki geçim kaynaklarının baskı altında olması ve toplumsal dönüşüm süreçlerinin yanı sıra iklim-sağlık-göç, iklim-çatışma-göç ve iklim-toplumsal cinsiyet-göç gibi çok yönlü konuların belirgin biçimde öne çıktığı görülmektedir. Bu açıdan baktığımızda, nüfus hareketlerini inceleyen disiplinlerin önümüzdeki yıllarda bu spektrum ve ötesinde yapacağı araştırmalar, kamuoyunu bilgilendirme ve göç hareketlerinin kökenine ışık tutma açısından kritik bir öneme sahiptir.

Kaynaklar

- Arici, D. (2025). İklim Değişikliği ve Göç: Lisansüstü Çalışmaların Tematik ve Yöntemsel Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Çalışmalar Dergisi*, 6(1), 214-235. <https://doi.org/10.62001/gsjises.1643751>
- Arslan, A. (2026). A Kinopolitical View on the Labour Mobility of Kurdish Seasonal Agricultural Workers Amid Rural Transformation and Particularities. *Frontiers in Climate, 4*, Article 1026486. <https://doi.org/10.1111/sena.70045>
- de Haas, H. (2021). A Theory of Migration: The Aspirations-Capabilities Framework. *Comparative Migration Studies*, 9(1). <https://doi.org/10.1186/s40878-020-00210-4>
- Farbotko, C., Farbotko, C., Thornton, F., Mayrhofer, M., & Hermann, E. (2022). Climate Mobilities, Rights, and Justice: Complexities and Particularities. *Frontiers in Climate*, 4, Article 1026486. <https://doi.org/10.3389/fclim.2022.1026486>
- Foster, C.E. (2025). The 2025 International Court of Justice Advisory Opinion on Obligations of States in respect of Climate Change. *International and Comparative Law Quarterly*, 74(4), 775-809. <https://doi.org/10.1017/S0020589325101292>
- Gören, H., & İçduygu, A. (2023). İklim Değişikliği ve Göç: Küresel Tartışmaları Türkiye'ye Taşımak. *MiReKoc Çalışma Notları*, Koç Üniversitesi.
- İlik Bilben, M. S. (2021). İklim Hareketliliği [Climate Mobility]. In Z. Savaşan, Ç. Söker, & F. H. Yılmaz (Eds.), *Çevre Hukuku ve Politikaları: Kavramlar, Teoriler ve Tartışmalar* [Environmental Law and Policies: Concepts, Theories, and Debates] (pp. 265-290). Seçkin Yayıncılık.
- İlik-Bilben, M.S. (2024). İklim Krizi Bağlantılı Afetler Ekseninde Kırsal Tarımsal Topluluklar: Antalya Özelinde Nitel Bir Analiz [Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi].
- Internal Displacement Monitoring Centre. (2026). Global Report on Internal Displacement 2026 (GRID 2026). IDMC & Norwegian Refugee Council. <https://www.internal-displacement.org/global-report/>
- McAuliffe, M., & Ceriani Cernadas, P. (2026). World Migration Report 2026. International Organization for Migration (IOM). <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2026>
- McAdam, J. (2026). Displacement in the ICJ's Advisory Opinion on Climate Change. *Environmental Policy and Law*, 56(1-2), 39-46. <https://doi.org/10.1177/18785395251407456>

İliNeef, A., Tschakert, P., Hutton, C., & Salami, B. (2025). Climate Mobilities and Mobility Justice. *Regional Environmental Change*, 25, Article 52. <https://doi.org/10.1007/s10113-025-02390-0>

Sakdapolrak, P., Borderon, M., & Sterly, H. (2023). The Limits of Migration as Adaptation. A Conceptual Approach towards the Role of Immobility, Disconnectedness and Simultaneous Exposure in Translocal Livelihoods Systems. *Climate and Development*, 16(2), 87-96. <https://doi.org/10.1080/17565529.2023.2180318>

Sakdapolrak, P., Naruchaikusol, S., Ober, K., Peth, S., Porst, L., Rockenbach, T., & Tolo, V. (2015). Migration in a Changing Climate. Towards a Translocal Social Resilience Approach. *Die Erde - Journal of the Geographical Society of Berlin*, 147(2), 81-94. <https://doi.org/10.12854/erde-147-6>

Sheller, M. (2023). Theorizing Mobility Justice in Contexts of Climate Mobilities. In K. Jacobsen & N. Majidi (Eds.), *Handbook on Forced Migration* (pp. 227-233). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781839104978.00037>

Schewel, K. (2020). Understanding Immobility: Moving Beyond the Mobility Bias in Migration Studies. *International Migration Review*, 54(2), 328-355. <https://doi.org/10.1177/0197918319831952>

Sever, B.C. (2023). Türkiye'de İklim Krizi Bağlamında İnsan Hareketliliği ve Hareketsizliğinin Olasılıkları Üzerine Bir Değerlendirme. *İnsan Hareketliliği Uluslararası Dergisi*, (Özel Sayı), 34-55.

Sever, B.C. (2025). Migratory Movements as a Multifaceted Process under the Impacts of Climate Change: The Case of Cihanbeyli in Central Anatolian Agricultural Basin/Konya/Turkey [Doctoral Dissertation, Middle East Technical University].

Sultana, F. (2022). Critical Climate Justice. *The Geographical Journal*, 188, 118-124. <https://doi.org/10.1111/geoj.12417>

Tekin, M.K., & Deniz, O. (2025). İklim Değişikliği Kaynaklı Göç Potansiyeli: Türkiye Üzerine Çok Boyutlu Bir Alan Araştırması. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 23(1), 236-263. <https://doi.org/10.33688/aucbd.1517859>

Türkeş, M., Tekin, M.K., & Salli, D. (2026). Theoretical and Conceptual Evaluation of Climate-Related Displacement and Mobility. *The Anthropocene Review*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/20530196261434015>

Urry, J. (2009). Sociology and Climate Change. *The Sociological Review*, 57(2_suppl), 84-100.

Vinke, K., Bergmann, J., Blocher, J., Upadhyay, H., & Hoffmann, R. (2020). Migration as Adaptation?. *Migration Studies*, 8(4), 626-634. <https://doi.org/10.1093/migration/mnaa029>

Vinke, K., Rottmann, S., Gornott, C., Zabre, P., Schwerdtle, P.N., & Sauerborn, R. (2022). Is Migration an Effective Adaptation to Climate-Related Agricultural Distress in Sub-Saharan Africa? *Population and Environment*, 43(3), 319-345. <https://doi.org/10.1007/s11111-021-00393-7>

Nüfusbilim Derneği Veri Analizi Eğitim Programı'nın İlk Oturumu Gerçekleştirildi

Nüfusbilim Derneği tarafından düzenlenen **Veri Analizi Eğitim Programı**'nın ilk oturumu, "**Coğrafi Demografiye Giriş**" başlığıyla 28 Şubat 2026 Cumartesi günü gerçekleştirildi. **Prof. Dr. Murat Güvenç** tarafından verilen eğitim, Ankara'da yüz yüze ve çevrim içi katılım olanağıyla hibrit formatta düzenlendi. Program sonunda katılımcılara Nüfusbilim Derneği onaylı katılım sertifikaları verildi.

Şehir ve Bölge Planlama alanındaki değerli çalışmalarıyla tanınan Prof. Dr. Murat Güvenç'in yürüttüğü eğitimde, coğrafi demografinin yalnızca nüfus verilerini haritaya aktarmaktan ibaret olmadığı; nüfusun mekânsal örüntülerini, toplumsal farklılaşmayı ve mekanlar arası ilişkileri birlikte düşünmeyi gerektiren bir yaklaşım olduğu vurgulandı. Eğitim boyunca mahalle ve ilçe ölçeğinde nüfus verilerinin nasıl okunabileceği, mekânsal tipolojilerin nasıl kurulabileceği ve haritaların her zaman kendiliğinden anlam üretmediği; doğru kategoriler, doğru ölçek ve doğru yorumlama ile anlam kazandığı üzerinde duruldu.

Eğitimde ayrıca, Türkiye'de coğrafi demografi çalışmalarının gelişiminde mahalle düzeyinde veri ihtiyacının tarihsel önemine ve büyük kentlerde sosyal farklılaşmanın haritalandırılmasının metodolojik güçlüklerine de değinildi. Katılımcıların mekânsal farklılıkları demografik veriler üzerinden okuma, mahalle ve ilçe ölçeğinde nüfus profillerini yorumlama ve uygulamalı veri analizi sürecine yönelik temel bir hazırlık kazanması hedeflenen program, Derneğin veri temelli düşünme ve analiz kapasitesini güçlendirmeye yönelik eğitim faaliyetlerinin önemli bir adımı oldu.

Nüfusbilim Derneği
Veri Analizi Eğitim Programı-I
COĞRAFI DEMOGRAFIYE GİRİŞ

Mekân ve Nüfusun Kesişim Noktasını Keşfedin

Eğitmen
Prof. Dr. Murat GÜVENÇ
(Şehir ve Bölge Planlama)

Neden Katılmalısınız?

- ✓ Mekânsal farklılıkları demografik verilerle okuma becerisi
- ✓ Mahalle ve ilçe ölçeğinde nüfus profili yorumlama
- ✓ Uygulamalı veri analizi süreci için temel hazırlık

Cumartesi
28 Şubat 2026

Çankaya/Ankara + Çevrim içi (Hibrit Eğitim)

Son Başvuru
23 Şubat 2026 17:00
Kontenjan Sınırlıdır!

Nüfusbilim Derneği Onaylı Katılım Sertifikası verilecektir

İletişim
nufusbilim@gmail.com
www.nd.org.tr

Kayıt olmak ve detaylı bilgi için aşağıdaki kodu okutunuz.

Nüfusbilim Alanından Dünyadan Haberler

Yaşlanan Nüfus ve Bakım Politikaları Daha Fazla Gündemde

Birçok ülkede nüfusun yaşlanması, uzun dönem bakım hizmetlerini sosyal politika gündeminin merkezine taşıyor. Evde bakım, kurumsal bakım, bakım emeği ve finansman modelleri, demografik dönüşüm tartışmalarında daha görünür hale geliyor. Özellikle yaşlıların bağımsız yaşamını destekleyen ve bakım hizmetlerine erişimi kolaylaştıran politikalar önümüzdeki dönemde daha fazla önem kazanacak gibi görünüyor.

İklim Değişikliği ve Nüfus Hareketleri Arasındaki İlişki Güçleniyor

İklim değişikliğinin yerinden edilme, göç ve yerinde kalma üzerindeki etkileri uluslararası düzeyde daha yoğun tartışılmaya devam ediyor. Aşırı hava olayları, kuraklık, geçim kaynaklarının baskı altına girmesi ve bölgesel eşitsizlikler, insan hareketliliğini etkileyen unsurlar arasında öne çıkıyor. Bu gelişmeler, demografi ile çevre ve göç çalışmalarının kesişim alanını daha da genişletiyor.

Genç Nüfusun Değişen Konumu Yeni Sorular Doğuruyor

Birçok ülkede genç nüfusun toplam nüfus içindeki payının değişmesi, eğitim, istihdam, barınma ve sosyal katılım alanlarında yeni tartışmaları beraberinde getiriyor. Demografik dönüşüm yalnızca yaşlı nüfusun artışıyla değil, genç kuşakların toplumsal konumundaki değişimlerle de birlikte okunuyor. Bu nedenle gençlik politikalarının nüfus yapısındaki değişimlerle birlikte değerlendirilmesi giderek daha önemli hale geliyor.

Demografide Veri ve Yöntem Tartışmaları Derinleşiyor

İdari kayıtlar, büyük veri kaynakları ve dijital izler, demografik araştırmalarda yeni olanaklar sunarken veri kalitesi, mahremiyet ve yöntemsel karşılaştırılabilirlik tartışmalarını da beraberinde getiriyor. Yapay zekâ destekli analizler ve yeni modelleme araçları, nüfus projeksiyonlarından mekânsal analizlere kadar birçok alanda daha sık kullanılmaya başlandı. Buna karşılık verinin etik kullanımı ve yorumlama biçimleri önemini koruyor.

Kentler Demografik Dönüşüme Uyum Arayışında

Demografik değişim, kent planlaması ve yerel hizmetler üzerinde giderek daha belirgin etkiler yaratıyor. Tek kişilik hanelerin artışı, yaşlı nüfusun yoğunlaşması, iç göç hareketleri ve hizmet talebindeki değişimler; konut, ulaşım, sosyal destek ve altyapı planlamasında yeni yaklaşımları gerekli kılıyor. Bu nedenle demografik verilerin yerel yönetim kararlarında daha etkin kullanılması önem kazanıyor.

Doğurganlık Tartışmaları Daha Kapsayıcı Bir Çerçeveye Taşınıyor

Birçok ülkede doğurganlık düzeylerindeki değişim, yalnızca nüfus artışı açısından değil; ekonomik belirsizlik, bakım yükü, konut sorunları, çalışma hayatı ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleriyle birlikte ele alınıyor. Son dönemde yapılan tartışmalar, doğurganlık politikalarının yalnızca teşviklerle değil, yapısal sosyal politika araçlarıyla desteklenmesi gerektiğine işaret ediyor. Bu yaklaşım, demografik sürdürülebilirlik tartışmalarına daha bütüncül bir çerçeve kazandırıyor.

İstatistiğin Önemi

Enver TAŞTI

Nüfusbilim Derneği Üyesi, tasenver@hotmail.com

İstatistik, aslında tarih boyunca belirsizliği anlamlandırma çabasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Başlangıçta daha çok karmaşık olguları ölçülebilir hale getirme amacı taşıırken, zamanla bilimsel bilginin üretiminde vazgeçilmez bir araç haline gelmiştir. Günümüzde ise istatistiğin rolü yalnızca sayısal verileri analiz etmekle sınırlı değildir. Daha da önemlisi, modern toplumlarda karar alma süreçlerini daha tutarlı ve kanıta dayalı hale getirmesidir. Özellikle veri üretiminin hızla arttığı dijital çağda, istatistiksel yöntemlerin hem akademik çalışmalarda hem de kamu ve özel sektörde giderek daha fazla önem kazandığı açıkça görülmektedir.

Bu dönüşüm sürecinde belirleyici olan yalnızca verinin üretilmesi değil, aynı zamanda nasıl anlamlandırıldığıdır. Dijitalleşme ve küreselleşmenin hız kazandığı günümüzde veri tek başına yeterli değildir, ancak istatistiksel yöntemlerle işlendiğinde anlamlı bilgiye ve nihayetinde karar gücüne dönüşür. Bu yönüyle istatistik, çağdaş ekonomik ve toplumsal yapının sadece destekleyici bir unsuru değil, aynı zamanda kurucu bileşenlerinden biri haline gelmiştir. Nitekim Peter F. Drucker'ın de vurguladığı gibi, *"Ölçemediğiniz şeyi yönetemezsiniz; ölçemezseniz geliştiremezsiniz."* Dolayısıyla, bilgiye erişimin hızlandığı ve veri miktarının sürekli arttığı günümüzde, istatistiksel bilginin doğru, zamanında ve güvenilir biçimde üretilmesi her zamankinden daha kritik hale gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında istatistik, yalnızca bir analiz aracı değil, aynı zamanda modern toplumların karar alma kapasitesini doğrudan etkileyen temel bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Geçmişte de devletler ve toplumlar karar alma süreçlerinde bilgiye ihtiyaç duymuştur. Ancak teknolojik imkânların sınırlı olması ve veri üretiminin yetersiz kalması, bu bilginin çoğu zaman zamanında ve istenen nitelikte elde edilmesini zorlaştırmıştır. Bu yüzden tarih boyunca alınan iktisadi ve sosyal kararlar büyük ölçüde eksik ya da sınırlı bilgilere dayanmıştır. Buna rağmen, bilginin stratejik önemini erken fark eden bazı devletler istatistiğe özel bir önem vermiştir. Bu devletler, yönetim süreçlerinde daha sistemli veri toplama ve kayıt tutma uygulamalarını geliştirmeye çalışmıştır.

İstatistiğin tarihsel gelişimi, toplumların yönetim, ekonomi ve bilim alanlarında karşılaştıkları belirsizlikleri anlama ve kontrol etme ihtiyacıyla yakından ilişkilidir. İlk örneklerine antik dönemlerde, özellikle nüfus sayımları ve vergi kayıtlarında rastlanır. Bu dönemde istatistik daha çok idari ve askeri amaçlara hizmet eden pratik bir araç niteliğindeydi. Ancak 17. ve 18. yüzyıllarda olasılık teorisinin gelişmesiyle birlikte bu durum değişmeye başlamıştır. İstatistik artık yalnızca veri toplayan bir alan olmaktan çıkmış, aynı zamanda veriyi yorumlayan analitik bir disipline dönüşmüştür. 19. yüzyılda sanayileşme ve kentleşmenin hız kazanması da bu dönüşümü hızlandırmıştır. Çünkü toplumsal ve ekonomik olayların daha sistematik biçimde incelenmesi giderek daha büyük bir ihtiyaç haline gelmiştir.

20. yüzyıla gelindiğinde matematiksel yöntemlerin ve hesaplama tekniklerinin gelişmesiyle birlikte istatistiğin kapsamı daha da genişlemiştir. Bu noktadan sonra istatistik, bilimsel araştırmaların neredeyse vazgeçilmez bir bileşeni haline gelmiş ve farklı disiplinlerle daha güçlü bir şekilde ilişki kurmuştur.

Günümüzde ise büyük veri, yapay zekâ ve makine öğrenmesi gibi gelişmelerle birlikte istatistiğin rolü yeniden tanımlanmaktadır. Artık yalnızca geçmiş analiz eden bir araç değil, aynı zamanda geleceğe yönelik öngörüler üretmede merkezi bir konumdadır.

Yaşanan bu hızlı değişim ve dönüşüm süreciyle birlikte ülkelerin, ekonomik ve sosyal gelişmeleri daha gerçekçi bir şekilde gözlemleme ve buna bağlı olarak da kanıta dayalı politika üretme gereksinimleri artmıştır. İstatistiğin evrensel bir konuşma dili haline geldiği günümüzde, yaşanan son ekonomik, sosyal ve finansal krizler kapsamlı, zamanlı ve karşılaştırılabilir istatistikleri ve bütünlüklü istatistik sistemlerini vazgeçilemez bir unsur haline getirmiştir.

Hem ulusal hem de küresel ölçekte hayati kararların doğru verilerle desteklenmesi için istatistik ofislerinin sistem kurma çalışmaları hız kesmeden devam etmektedir. Uluslararası kuruluşların da desteklediği bu süreçte; yenilikçi yöntemler, gelişmiş veri kaynakları ve yeni teknolojilerle donatılmış istatistik sistemlerine verilen önem, küresel gündemin merkezinde yer almaktadır.

İstatistiğin önemi sadece mevcut durumu ortaya koymasında değil, aynı zamanda doğru veriye dayalı politikalar geliştirerek geleceğe yön vermesindedir. Bu doğrultuda; ihtiyaçların analizi, hedeflerin rasyonel bir şekilde belirlenmesi ve kaydedilen ilerlemelerin sağlıklı bir biçimde izlenebilmesi için kapsamlı, kaliteli ve güncel verilere duyulan ihtiyaç artmaktadır. Güvenilir ve eş zamanlı istatistiki veriler, geleceğe yönelik planlamaların hayata geçirilmesi ile ekonomik ve sosyal konularda isabetli kararlar alınabilmesi açısından kritiktir.

İstatistiğin Önemi (devamı)

Enver TAŞTI

Bunun yanı sıra istatistikler, yalnızca bilinen ve takip edilen temel konulara dair veri sunmakla kalmaz; aynı zamanda henüz fark edilmemiş sorunlara da ışık tutarak görünmezi görünür kılar.

Coğrafi birim, cinsiyet, yaş ve eğitim durumu gibi farklı kategorilerde detaylandırılmış veriler; karar alıcıların toplumun her kesimini fark etmesini ve dolayısıyla kapsayıcı politikalar üretmesini sağlar. İstatistikler, hükümetlerin sadece ekonomik göstergeleri değil, aynı zamanda nüfus hareketleri, doğum ve ölüm oranları, çocuk yaşta evlilikler, yoksulluk, engellilik ve intihar vakaları gibi pek çok kritik sosyal konuyu da derinlemesine analiz edilmesine fırsat tanır.

Bu nedenle, kaliteli verilerin üretildiği güvenilir bir istatistik sistemi kurmak, ülkeler için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Üretilen verilerin daha güçlü bir geleceğin ve sürdürülebilir refahın anahtarı olduğu unutulmamalıdır. Ünlü İngiliz yazar H.G. Wells'in, "İstatistiksel düşünme, bir gün etkin vatandaşlık için okuma yazma bilmek kadar gerekli olacaktır" sözü, bu vizyonun önemini açıkça ortaya koymaktadır.

Vatandaşın, yürütülen politikalar hakkında bilgi sahibi olması, bu politikaların etkilerini görebilmesi ve böylece hesap verebilirlik ve şeffaflığın sağlanması, istatistiklerin bir diğer önemli işlevidir. Demokrasilerde kararlar alınırken ve bu kararların muhtemel sonuçları değerlendirilirken, istatistiğe dayalı bilgilere öncelik verilmektedir. Resmi istatistikler, demokrasi kültürünün ve yöneticilerin hesap verebilirliğinin temel unsurlarından birini oluşturmaktadır. İstatistiklere güven ile kamu yönetimine duyulan güven arasında çok yakın bir ilişki söz konusudur.

İstatistik ofisleri, makro-ekonomiden eğitime, nüfustan kültüre ve sağlığa kadar birçok alanda ürettikleri verilerle kamuoyunun bilgilendirilmesinde en güvenilir kaynak olmakta ve aynı zamanda toplumların demokrasi dokusunu da güçlendirmektedirler.

Küreselleşme yolunda hızlı değişimlerin ve dönüşümlerin yaşandığı günümüzde, karar alıcıların doğru stratejiler oluşturmada veri çeşitliliği, kalitesi ve güncelliği önemli bir araç olarak yerini almaktadır.

Son yıllarda veri üretiminde yaşanan hızlı artış, istatistiğin yöntemsel sınırlarını genişletmiş ve disiplinin yeni alanlarla etkileşimini güçlendirmiştir. Büyük veri teknolojileri sayesinde yapılandırılmış ve yapılandırılmamış veri setlerinin analiz edilebilir hale gelmesi, istatistiksel yöntemlerin ölçeğini ve uygulama alanlarını önemli ölçüde artırmıştır. Bununla birlikte yapay zekâ ve makine öğrenmesi algoritmaları, klasik istatistiksel yaklaşımlarla birlikte kullanılarak daha yüksek doğrulukta tahminler yapılmasına imkân tanımıştır. Bu gelişmeler, istatistiğin yalnızca açıklayıcı değil, aynı zamanda öngörücü ve yönlendirici bir disiplin haline gelmesine katkı sağlamıştır.

Bununla beraber, günümüzde toplum, hızla gelişmekte ve giderek daha fazla veriye ve teknolojiye yönelmektedir. Bu durum istatistik ofislerini giderek daha fazla zorlukla karşı karşıya bırakmaktadır. Dolayısıyla, bu zorluklar resmi istatistikler için kaynak kısıtlamalarını da beraberinde getirmektedir. Veri odaklı toplumundan, teknoloji odaklı topluma geçiş sürecinin istatistiki anlamda çok iyi değerlendirilmesi, bunun büyük bir fırsat olarak görülmesi, teknolojinin sunduğu imkanlardan maksimum düzeyde yararlanılması gerekmektedir. Diğer taraftan bu teknolojik gelişmeler, hızlı ve düşük maliyetli veriye erişim gibi pek çok konuda avantaj sağlamakla birlikte, veri kalitesi ve standartları konusunda çeşitli güçlükleri de beraberinde getirmekte ve veri kirliliğine neden olabilmektedir.

Ülke kalkınması ve toplumsal refah için güçlü, güvenilir ve sürdürülebilir bir istatistik sistemi vazgeçilmezdir.

Bu tür sorunların aşılabilmesi için istatistiksel analizlerin şeffaflığı, yöntemsel doğruluğu ve etik ilkelere uygunluğu büyük önem taşımaktadır. Çünkü istatistik yalnızca hesaplama ve tahmin yapma becerisinden ibaret değildir. Aynı zamanda elde edilen bulguları doğru yorumlama ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme yetkinliğini de içermektedir. Büyük veri kullanımının yaygınlaştığı ve veri gizliliğine ilişkin tartışmaların derinleştiği günümüzde, istatistik okuryazarlığı artık bir tercih olmaktan çıkmış, temel bir gereklilik haline gelmiştir. Bu beceri, bireylerin veriyi anlama ve değerlendirme kapasitesini geliştirerek hem kişisel kararların kalitesini artırır hem de toplumsal düzeyde daha bilinçli ve katılımcı bir yapının oluşmasına katkı sağlar.

Özetle istatistik; verinin tasarımından analizine, toplanmasından yorumlanmasına kadar tüm süreci kapsayan bir bilimsel disiplindir. Geçmiş verilerden hareketle olası senaryolar üretmeye imkân tanır ve bu yönüyle geleceğe ilişkin daha temelli öngörüler geliştirilmesini sağlar. Dijital çağda büyük veri, yapay zekâ ve makine öğrenmesi gibi gelişmeler istatistiğin uygulama alanını genişletmiş, veriye erişimi kolaylaştırmış ve daha karmaşık analizlerin yapılmasını mümkün kılmıştır. Bununla birlikte, bu gelişmeler kişisel verilerin korunması, veri güvenliği ve etik kullanım gibi önemli sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle, veri okuryazarlığının yaygınlaştırılması ve sağlam etik çerçevelerin oluşturulması giderek daha kritik hale gelmektedir. Sonuç olarak, güçlü ve sürdürülebilir bir istatistik sistemi, yalnızca bilimsel ilerleme açısından değil, aynı zamanda toplumsal refah ve kanıta dayalı kamu politikalarının geliştirilmesi açısından da temel bir gerekliliktir.

Osmanlı'dan Günümüze İntiharın Medyadaki Temsili: Değişen Söylem, Değişmeyen Sorumluluk

Şebnem BEŞE CANPOLAT

Nüfusbilim Derneği Yönetim Kurulu Üyesi, Doç. Dr.

İntihar, tarih boyunca yalnızca bireysel bir trajedi değil; aynı zamanda toplumların kendilerini, değerlerini ve krizlerini nasıl gördüklerini yansıtan önemli bir toplumsal olgu olmuştur. Bu olgunun medyada nasıl temsil edildiği ise, hem kamusal algıyı hem de toplumsal davranışları etkileyen kritik bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geç dönem Osmanlı basınına inceleyen çalışmalar, intihar haberlerinin iki farklı söylem üzerinden kurulduğunu göstermektedir. Osmanlı sınırları içindeki vakalar genellikle kısa, yorumsuz ve “olağan olaylar” olarak sunulurken; Avrupa ve diğer ülkelere ait vakalar istatistikler, yorumlar ve zaman zaman daha dikkat çekici anlatılarla aktarılmıştır (Abaoğlu, 2026).

Bu durum, yalnızca gazetecilik pratiğini değil, aynı zamanda dönemin ideolojik sınırlarını da yansıtmaktadır. İntihar, Osmanlı basınında çoğunlukla bireysel bir olay olarak ele alınmış; nedenleri üzerine derinlemesine analizlere nadiren yer verilmiştir.

Günümüzde ise durum farklıdır. Türkiye’de intihar verileri, TÜİK tarafından MERNİS ve Ölüm Bildirim Sistemi gibi kaynaklardan derlenerek detaylı biçimde yayımlanmaktadır. Bu veriler, intiharın çok boyutlu bir toplumsal mesele olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Son yıllarda yapılan analizler, intihar oranlarında dalgalı bir seyir olmakla birlikte belirli dönemlerde artış eğilimlerine işaret etmektedir. Ekonomik, sosyal ve psikolojik faktörler bu süreçte birlikte rol oynamaktadır.

Tarihsel Veri Kaynakları

Osmanlı dönemi intihar haberleri, dijitalleştirilmiş gazete arşivleri üzerinden incelenmektedir.

Wikilala ve **Müteferriqa** gibi veri tabanları aracılığıyla 19. yüzyıla ait çok sayıda haber metnine ulaşılabilmektedir

Bu arşivler, Osmanlı basınının dilini ve haber üretim biçimini anlamak açısından önemli bir araştırma altyapısı sunmaktadır.

İntihar Haberlerinde Medya Sorumluluğu

Araştırmalar, intihar haberlerinin sunum biçiminin bireyler üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Bu nedenle bu haberlerde:

- Yöntem ve ayrıntı verilmemeli,
- Sansasyonel dil kullanılmamalı,
- Tek bir nedene indirgenmemeli,
- Yardım kaynakları mutlaka belirtilmelidir.

Bu ilkeler, uluslararası medya rehberlerinde açıkça vurgulanmaktadır Samaritans (2020).

Osmanlı’dan günümüze intiharın medyadaki temsili önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Ancak değişmeyen bir gerçek vardır: İntihar, yalnızca istatistiksel bir veri değil, aynı zamanda yüksek etik sorumluluk gerektiren bir kamusal konudur.

Bu nedenle hem bilimsel veri üretiminin güçlendirilmesi hem de sorumlu medya dilinin yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır.

Destek ile ilgili değerli bir bilgilendirme yazısı

Bireyler zor bir dönemden geçiyorsa destek alabileceği ücretsiz kaynaklar bulunmaktadır. Türkiye’de psikolojik destek ve danışmanlık hizmetlerine başvurmak mümkündür.

Evrım Ağacı. (2020) derlediği **İntihar desteği: Türkiye’de ücretsiz psikolojik danışmanlık kaynakları** na aşağıdaki linkten ulaşılabilir. <https://evrimagaci.org/intihar-destegi-depresyon-halindeyseniz-ve-intihari-dusunuyorsaniz-yardim-alin-turkiyede-ucretsiz-psikolojik-danismanlik-alinabilecek-kaynaklar-9370>

Kaynaklar

Abaoğlu, E. (2026). An analysis of late Ottoman media: Suicide reports in Ottoman Turkish newspapers. *OPUS Journal of Society Research*. <https://doi.org/10.26466/opusjsr.1845985>

(Alternatif erişim PDF linki:

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/5524431>)

Doğruluk Payı. (2024). İntihar oranları yükseliş trendinde mi?

<https://www.dogrulukpayi.com/bulten/intihar-oranlari-yukselis-trendinde>

BBC Türkçe. (2024). Türkiye’de intihar oranları ve eğilimler.

<https://www.bbc.com/turkce/articles/clj.66nd8jjyo>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2025). Ölüm ve ölüm nedeni istatistikleri:

<https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/54195>

Samaritans. (2020). Media guidelines for reporting suicide.

<https://www.samaritans.org/media-centre/media-guidelines-reporting-suicide/>

Wikilala. Osmanlıca gazeteler dijital arşivi.

<https://www.wikilala.com>

Müteferriqa. Osmanlıca süreli yayınlar veri tabanı.

<https://www.muteferriqa.com>

Hanehalkı Projeksiyonlarının Kapsayıcı Planlama Süreçlerindeki Rolü

Dr. Doğu KARAKAYA

Nüfusbilim Derneği Üyesi, Demograf

Geleceği planlamak, yalnızca nüfusun büyüklüğünü değil, bu nüfusun nasıl örgütlendiğini ve nasıl yaşadığını da öngörebilmeyi gerektirir.

İlk Bakışta Demografik Dönüşüm ve Nüfus Projeksiyonları

Nüfusun değişimi, genellikle üç temel demografik unsur çerçevesinde incelenmektedir: doğum, ölüm ve göç. Her birimiz yalnızca bir defaya mahsus olarak doğar; hiç ya da birçok kez göç eder, büyük ölçüde belirsiz bir yaşta ve yine bir defaya mahsus olmak üzere ölümlü olarak dünya nüfusundan ayrılırız.

İnsanoğlunun geçmişteki yüksek ölümlülük ve doğurganlık koşullarını terk edip kademeli olarak daha düşük ölümlülük koşullarına ve sonrasında da düşük doğurganlık koşullarına doğru seyreden serüveni "demografik dönüşüm" olarak adlandırılmaktadır. İnsanlık tarihindeki çeşitli kırılma noktaları, halk sağlığı ve hijyen koşullarındaki iyileşmeler, modernleşme ve kentleşme gibi unsurlar, ölüm hızlarında belirgin düşüşlere ve beklenen yaşam sürelerinin uzaması şeklinde ortaya çıkan eden bir toplumsal kazanıma yol açmıştır. Artık daha uzun süre hayatta kalmakta olduğumuz söylenebilir. Sonrasında ise bu mevcut yaşam koşullarına yanıt olarak geliştirilen düşük doğurganlık tercihleri ile birlikte, önce bir dönem için hızlı bir nüfus artışı, sonrasında yavaşlayan artış dönemi, devamında ise azalan nüfus büyüklüğü süreçlerinin yaşanması söz konusudur. Bu süreçler her ülke, kıta ve bölge için farklı zaman ve genişliklerde yaşanabilmektedir. Ek olarak, en hızlı tepki veren unsur olarak göç hareketlerinin de demografik dönüşümün yan etkileri konusunda çok etkin bir rol aldığını göz ardı etmemek gerekir.

Demografik dönüşümün kalkınma çalışmaları bağlamında doğru konumlandırılması, nüfus dinamiklerinin teknik ve sosyoekonomik etkileşimler açısından iyi anlaşılması, yerel ve küresel kalkınma gündemlerinde göz önüne alınması, sosyal politika alanında verimli kararlara öncülük etmesi, yerleşim yerlerinin birey dostu yaklaşımlarla düzenlenmesi gibi süreçlerde önem arz etmektedir. Bu anlamda doğru analiz edilmesi ve geleceğe yansıtılması, nüfusbilim okuryazarlığı olan uzmanlara ve araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bir sürecin çıktısı, başka bir sürecin girdisi olarak ele alınabilmektedir.

Nüfus projeksiyonları ve tahminleri, geçmiş, şimdi ve gelecekteki nüfus hareketlerini ve yapısını ortaya koymak amacıyla kullanılan temel araçlar arasında yer almaktadır. Çeşitli matematiksel ve istatistiksel yöntemler mevcut olup en çok başvurulan yöntemler kuşak-bileşen yöntemi ve mikrosimülasyonlardır. Her iki yöntemde de nüfusun yaş-cinsiyet yapısı ele alınmakta, geleceğe yönelik doğurganlık, ölüm ve göç gibi demografik bileşenlerin çeşitli senaryolar altında uygulanmasıyla sonuçlar elde edilmektedir. Kuşak-bileşen yöntemi toplulaştırılmış yaş-cinsiyet grupları üzerinden ortalama oranların uygulanmasına dayanırken, mikro-simülasyon yöntemi birey düzeyinde işleyen olasılıksal süreçler aracılığıyla daha ayrıntılı ve çok boyutlu çıktıların elde edilmesine olanak sağlamaktadır.

Nüfus projeksiyonlarının tutarlılığı, demografik dönüşüm sürecinin ve yarattığı etkileşimlerin iyi okunması ve geleceğe dönük somut çıktılara dönüştürülmesine bağlıdır.

Hanehalkı projeksiyonları hangi boşluğu dolduruyor?

Geleceği planlamak, yalnızca nüfusun büyüklüğünü değil, bu nüfusun nasıl örgütlendiğini ve nasıl yaşadığını da öngörebilmeyi gerektirir. Hanehalkı projeksiyonları, nüfus projeksiyonlarının doğal bir tamamlayıcısı olarak değerlendirilmesi gereken, ancak görece daha az gelişmiş ve daha sınırlı kullanım alanı bulmuş bir başka önemli araç setini ifade etmektedir. Günümüzde nüfus projeksiyonları, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere birçok uluslararası kuruluş ve ulusal istatistik ofisleri tarafından düzenli olarak üretilmekte ve politika geliştirme süreçlerinde etkin biçimde kullanılmaktadır. Bu gelişmelere paralel olarak, kalkınma camiasında nüfus projeksiyonlarının nasıl okunacağına ve nasıl yorumlanacağına ilişkin belirli bir okuryazarlık düzeyinin oluştuğunu söylemek mümkündür.

Buna karşın, nüfusun hanehalkı düzeyinde nasıl örgütlendiğine odaklanan projeksiyonların aynı ölçüde yaygınlaştığı ve içselleştirildiği söylenemez. Oysa hanehalkı, bireylerin gündelik yaşam pratiklerinin, tüketim davranışlarının ve kamu hizmetlerine erişimlerinin somutlaştığı temel birimdir. Bu nedenle, yalnızca nüfus büyüklüğü ve yaş-cinsiyet yapısına odaklanan analizler, planlama süreçlerinin ihtiyaç duyduğu ayrıntı düzeyini her zaman sağlayamayabilmektedir.

Hanehalkı Projeksiyonlarının Kapsayıcı Planlama Süreçlerindeki Rolü (devamı)

Doğu KARAKAYA

Nüfusbilim Derneği Üyesi, Demograf

Nüfus artış hızının yavaşladığı veya nüfusun durağanlaştığı durumlarda dahi, hanehalkı sayısı ve yapısı değişmeye devam edebilmektedir. Örneğin doğurganlık hızlarındaki düşüş ve beklenen yaşam sürelerindeki artış, daha küçük hane büyüklüklerine ve tek kişilik hanelerin yaygınlaşmasına yol açabilmektedir. Bu durum, toplam nüfus artmasa bile hane sayısının artması anlamına gelebilmektedir. Dolayısıyla, aynı nüfus, farklı hane yapılarıyla bambaşka ihtiyaçlar doğurabilmektedir.

Nüfus projeksiyonları ile etkileşimli olan alanlar, hanehalkı projeksiyonları için de geçerlidir. Atık yönetiminden konut stoklarına, temel hizmetlere erişimden cinsiyet eşitliğine, daha iyi konut ve barınma olanaklarından sürdürülebilir şehirlere ve kırsal alanlara, nitelikli ve erişilebilir eğitimden temiz enerjiye ve ulaşım kadar tüm hizmet alanları birbiriyle etkileşim halindedir. Bu açıdan, nihai kullanıcı ya da “sokaktaki vatandaş” için, teknik terim olarak doğurganlık göstergeleri fazla anlam ifade etmez iken, konut stokları ve tek kişilik hanehalkı ile ilgili bilgiler, hayata dair daha somut karşılıklar bulabilmektedir.

Yerel yönetimler açısından bakıldığında ise her bir hanenin ayrı bir hizmet birimi olduğu unutulmamalıdır. Nüfus ve hanehalkı projeksiyonlarının artık her yerel yönetim için vazgeçilmez ve rutin araçlar olarak kullanılması, bütçe planlamasını, yatırım önceliklerini, kentsel altyapı projelerinin bilimsel temelde yapılmasına imkan verecektir. Elektrik, su, ısınma, atık yönetimi gibi altyapı hizmetlerinden, sosyal yardımlara kadar pek çok alanda planlama doğrudan hane sayısı ve özellikleri üzerinden yapılmaktadır. Her hanenin bir elektrik aboneliğine, temel dayanıklı tüketim mallarına ve yaşam alanına ihtiyaç duyduğu düşünüldüğünde, hanehalkı projeksiyonlarının altyapı ve kaynak planlaması açısından taşıdığı önem açık biçimde ortaya çıkmaktadır.

Bununla bağlantılı olarak, nüfusun yaşlanması sürecinde hanehalkı yapısındaki değişimler de ayrı bir önem kazanmaktadır. Yaşlı bireylerin tek başına yaşama eğilimlerinin artması, bakım hizmetleri, sağlık altyapısı ve sosyal destek mekanizmaları açısından yeni gereksinimler doğurmaktadır. Bu bağlamda, yalnızca yaşlı nüfusun büyüklüğünü bilmek yeterli olmayıp, bu bireylerin hangi hane tipleri içinde yaşadıklarını da öngörebilmek gerekmektedir. Hanehalkı projeksiyonları, yaşlılık çalışmalarında bu tür ayrıntılı analizlerin yapılabilmesine imkan tanımaktadır.

Sonuç olarak, kapsayıcı ve sürdürülebilir planlama süreçleri açısından nüfus projeksiyonlarının sağladığı çerçevenin, hanehalkı projeksiyonları ile derinleştirilmesi gerekmektedir. Mevcut durumda sınırlı ölçüde kullanılan bu araçların geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve karar alma süreçlerine sistematik biçimde entegrasyonu, özellikle yerel kalkınma politikalarının etkinliğini artıracaktır. Nüfusun niceliğine ilişkin öngörüler ile bu nüfusun nasıl örgütlendiğine dair bilgiler birlikte değerlendirildiğinde, daha gerçekçi, hedefe yönelik ve kapsayıcı planlama yaklaşımlarının geliştirilmesini mümkün kılacaktır.

Bu yaklaşım, aynı zamanda katılımcı ve veriye dayalı planlama süreçlerini de güçlendirecektir.

Geleceği planlamak, yalnızca nüfusun büyüklüğünü değil, bu nüfusun nasıl örgütlendiğini ve nasıl yaşadığını da öngörebilmeyi gerektirir. Hanehalkı projeksiyonları, nüfus projeksiyonlarının doğal bir tamamlayıcısı olarak değerlendirilmesi gereken, ancak görece daha az gelişmiş ve daha sınırlı kullanım alanı bulmuş bir başka önemli araç setini ifade etmektedir. Günümüzde nüfus projeksiyonları, başta Birleşmiş Milletler olmak üzere birçok uluslararası kuruluş ve ulusal istatistik ofisleri tarafından düzenli olarak üretilmekte ve politika geliştirme süreçlerinde etkin biçimde kullanılmaktadır. Bu gelişmelere paralel olarak, kalkınma camiasında nüfus projeksiyonlarının nasıl okunacağına ve nasıl yorumlanacağına ilişkin belirli bir okuryazarlık düzeyinin oluştuğunu söylemek mümkündür.

Buna karşın, nüfusun hanehalkı düzeyinde nasıl örgütlendiğine odaklanan projeksiyonların aynı ölçüde yaygınlaştığı ve içselleştirildiği söylenemez. Oysa hanehalkı, bireylerin gündelik yaşam pratiklerinin, tüketim davranışlarının ve kamu hizmetlerine erişimlerinin somutlaştığı temel birimdir. Bu nedenle, yalnızca nüfus büyüklüğü ve yaş-cinsiyet yapısına odaklanan analizler, planlama süreçlerinin ihtiyaç duyduğu ayrıntı düzeyini her zaman sağlayamayabilmektedir.

Yönetim Kurulu Üyemiz Alanur Çavlin TÜSEV Toplantısında Derneğimizi Temsil Etti

Yönetim Kurulu üyemiz Prof. Dr. Alanur Çavlin Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV) Mütevelli Heyeti kuruluşları için 4 Haziran 2026 tarihinde düzenlenen toplantıda aşağıda özetini paylaştığımız Demografik Dönüşüm Çağında Gençlik başlıklı sunum yaparak Nüfusbilim Derneğini temsil etti. <https://tusev.org.tr/>

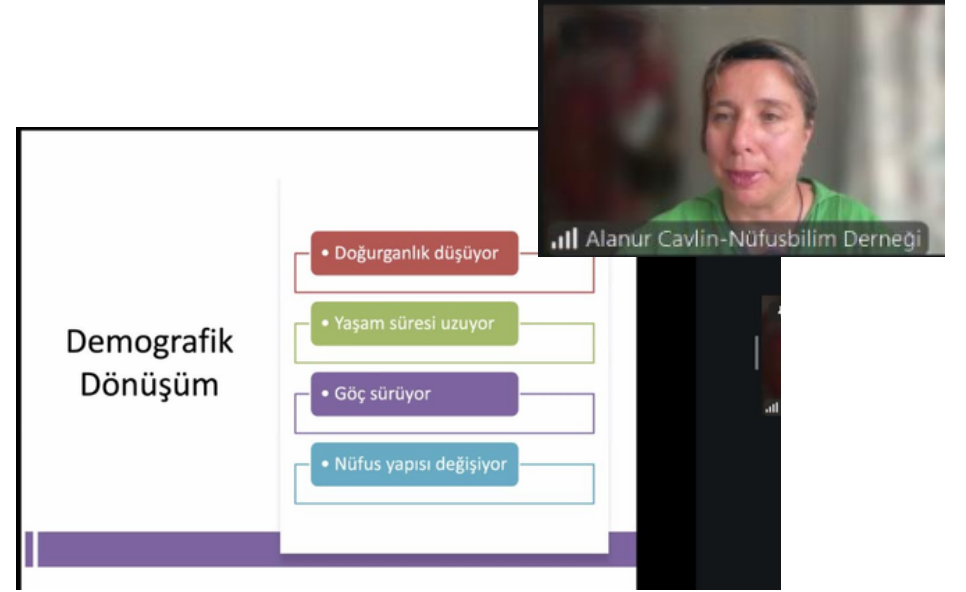
Türkiye'nin güncel demografik gerçekliğini tartışmaya açmayı amaçlamaktadır.

Sunum, Türkiye'nin demografik dönüşüm sürecinde genç nüfusun değişen konumunu ortaya koyarken, gençlerin güncel ihtiyaç ve sorun alanlarını görünür kılmayı ve bu alanda geliştirilebilecek sosyal politika ve sivil toplum yaklaşımlarına katkı sunmayı hedeflemektedir.

Demografik Dönüşüm Çağında Gençlik

Türkiye'nin düşen doğurganlık düzeyi, uzayan yaşam süresi ve süregelen göç hareketleri, ülkenin yaş yapısını son yıllarda önemli ölçüde dönüştürmektedir. Bu dönüşüm yalnızca nüfusun yaşlanması meselesi değil; aynı zamanda Türkiye'nin toplumsal yapısını, ekonomik kapasitesini, işgücü piyasasını ve sosyal politika ihtiyaçlarını yeniden şekillendiren bir süreçtir.

Türkiye genelinde sivil toplum kuruluşlarının ortak ve güncel sorunlara çözüm geliştirmeyi hedefleyen Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı (TÜSEV) bileşenlerine yönelik hazırlanan bu sunum, Türkiye'nin yaş yapısındaki değişimi genç nüfus odağında ele almaktadır. Sunum, genç nüfusun yalnızca sayısal büyüklüğünü değil, toplam nüfus içindeki payının değişimini ve bu değişimin ortaya çıkardığı fırsat ve kısıtları inceleyerek,

DERNEK ÜYELERİMİZE ÇAĞRI: AKADEMİK FAALİYET VE HABER PAYLAŞIMLARI

Nüfusbilim Bülteni, derneğimizin bilimsel birikimini, akademik üretimini ve nüfusbilim alanındaki güncel gelişmeleri görünür kılmayı amaçlayan bir yayın olarak hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda, ilerleyen sayılarımızda dernek üyelerimizin akademik faaliyetlerine ilişkin haberlere de düzenli olarak yer vermek istiyoruz.

Bu kapsamda, dernek üyelerimizin;

- nüfusbilim alanında yürüttükleri araştırma projeleri,
- hakemli dergilerde yayımlanan makaleleri, kitap bölümleri ve raporları,
- ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum, çalıştay ve konferans katılımları,

- davetli konuşmalar, paneller, bilimsel toplantılar ve benzeri akademik etkinlikleri
- hakkındaki haber ve duyurularını bültenimizle paylaşımlarını memnuniyetle bekliyoruz.

Bültenimizde yer alacak içeriklerin;

- nüfusbilim alanı ile doğrudan ilişkili olması,
 - bilimsel temele dayanması ve doğrulanabilir bilgi içermesi,
 - kişisel görüş, bireysel değerlendirme veya ticari tanıtım niteliği taşıması,
 - toplumu kutuplaştırabilecek hassas içeriklerden uzak durması,
 - açık, saygılı, kapsayıcı ve anlaşılır bir dil ile hazırlanması
- beklenmektedir.

Bültenimizde yayımlanacak tüm içerikler, editoryal değerlendirme sürecinden geçirildikten sonra, derneğimizin yayın anlayışı doğrultusunda uygun görülen sayılarda yer alacaktır.

Dernek üyelerimizin akademik üretimleri ve bilimsel katkılarıyla zenginleşecek olan Nüfusbilim Bülteni'nin, nüfusbilim alanında bilgi paylaşımını ve görünürlüğünü artıran ortak bir platform olmasını temenni ediyor; katkılarınız için şimdiden teşekkür ediyoruz.

Nüfusbilim Derneği
Editörler Kurulu

Demografinin Aykırı Adamı: Akın Atauz

11 Nisan 2026 tarihinde TOCİKAD ve ODTÜ Mezunlar Derneği tarafından Akın Atauz'un toplumsal cinsiyet alanındaki katkılarını anmak ve tartışmak amacıyla düzenlenen toplantıda, sevgili Akın'ı Derneğimiz adına aşağıdaki sözlerle andık:

Değerli Dostlar, Sevgili Meslektaşlarım, Bugün burada babamın rahatsızlığı nedeniyle aranızda olamasam da, aklımın ve kalbimin sizlerle, Akın'ın anısı etrafında olduğunu bilmenizi isterim. Akın'ı anmak, sadece bir bilim insanını değil; zarafeti, nezaketi ve üretkenliği hayatının parçası kılmış bir şehirciyi ve dostu selamlamaktır. Bana bu toplantı için verilen 'Demografinin Aykırı Adamı' başlığı, aslında Akın'ın ruhunu çok güzel özetliyor. Onun "aykırılığı", hiçbir zaman yıkıcı bir karşıtlık değil; aksine kalıplara sığmayan, kapsayıcı, her zaman daha insancıl ve derinlikli olanın peşinden giden bir farklılıktı.

Akın'ı ilk kez, 2003 yılında o zamanki adıyla Devlet İstatistik Enstitüsü'nde genç bir uzman yardımcısıyken, TÜBA için hazırladığı "Türkiye'nin Nüfus ve Kalkınma Yazını" çalışma grubunda tanıdım. Henüz yolun başında olan bir akademisyen adayı olarak, bilgisinden çok etkilendim ama sanırım beni en çok etkileyen şeylerden biri diliydi. Türkçeyi çok özenli, çok zengin, çok kendine özgü kullanırdı. O ilk karşılaşmadan sonra ona duyduğum saygı zamanla derin bir dostluğa dönüştü. Nüfusbilim Derneği'nin kuruluşunda onunla birlikte yol almak da benim için ayrıca çok değerliydi.

Akın, bizlerden yaşça çok büyük olmasına rağmen, hiyerarşiyi ve akademik unvanları kapının dışında bırakan bir insandı. Ona adıyla hitap etmemizi özellikle ister, bunu da öyle doğal ve içten söylerdi ki hepimiz ona sadece Akın derdik. Nereye gitse, hangi sohbete dahil olsa elinde mutlaka bir kitap olurdu; o kitaplar onun ayrılmaz bir parçası, sessiz yol arkadaşlarıydı. O bize unvanlarımızla değil, varlığıyla ve o bitmek bilmeyen entelektüel merakıyla değer verdiğini her an hissettirirdi.

Onun nezaketi bazen kuralların bile önüne geçerdi. 2024 yılındaki genel kurulda, yıllardır aidat ödemeyen üyeleri dernekten çıkarma kararı aldığımızda, Akın'ın o eşsiz hassasiyeti devreye girmişti. "İnsanları kırmayalım, dışlamayalım" endişesiyle, o hayattayken o kararı bir türlü uygulamaya koyamadık. Çünkü Akın, bir şehri planlarken de bir derneği yönetirken de merkezine hep "insan sıcaklığını" koyardı.

Hiç cep telefonu kullanmadı Akın. Modern dünyanın o hızlı ve gürültülü akışına ihtiyaç duymadan yaşayabilmesi bana her zaman çok etkileyici gelirdi. Çünkü benim hayatımda onun dışında cep telefonu kullanmayan neredeyse hiç kimse yoktu. Teknolojiye meraklı biri olarak bunu hep biraz hayretle ve gerçek bir hayranlıkla izledim; nasıl mümkün olabildiğini de zaman zaman düşündüm. Ama Akın'da bu, dünyadan geri kalmak gibi değil, başka türlü ve daha sade bir ritimde yaşamak gibiydi. Notlar almayı, seyahatlerinde gördüğü dünyayı bizlere eskizlerle taşımaya severdi. Bir gün ODTÜ'deki bir toplantıdan dönerken, kampüsün o uçsuz bucaksız ormanına bakıp kuruluş yıllarındaki ağaçlandırma çalışmalarını anlatmıştı. "Hep çam ekmişiz, keşke başka ağaç türlerini de katsaydık" demişti. Bu sadece bir ağaç serzenişi değil, aslında onun her alanda aradığı o çok sesliliğin, biyolojik ve toplumsal çeşitliliğin bir yansımasıydı.

Küçük şeylerdeki anlamı da görürdü Akın. Bir gün dernekte kalemlerini unutmuştu. Kalemlerini kaybettiğini düşündüğü için, bir süredir almayı planladığı yeni kalem setinden de vazgeçmişti. Ona evindeki sabit telefondan ulaşip kalemlerinin bulunduğunu söylediğimde duyduğu sevinci hala hatırlıyorum. O zaman, yeni kalem setini artık hak ettiğini söylemişti. Bu küçük anı, onun eşyalara da hayata da nasıl özenle, bir tür iç disiplini ve prensiple yaklaştığını bana hep hatırlatır.

Akın'ı en son 13 Ocak 2024'te, derneğimizde verdiği seminerde dinledik. Göç üzerine engin bilgisini ve kendine özgü bakışını o gün de bizimle paylaşmıştı. O salondaki sakinliği, ışığı ve hiç tükenmeyen merakı, derneğimizin hafızasında hep kalacak...

Seni, nezaketini, elinden düşürmediğin kitaplarını ve o "aykırı" ama bir o kadar da öğretici ve sevgi dolu duruşunu çok özleyeceğiz Akın. Işığın daim olsun.

*Nüfusbilim Derneği Adına
Şebnem BEŞE CANPOLAT*

Seçilmiş Demografik Göstergeler: Türkiye, AB-27 ve Dünya

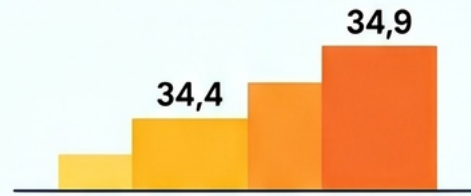
2025 Türkiye Demografi Raporu: Küresel ve Bölgesel Kıyaslama

Nüfus Yapısı ve Doğurganlık Karnesi

86.092.168 Kişi

Toplam Nüfus (Artışta)

Ortanca Yaş Yükseldi

Doğurganlık Hızı Kritik Eşiğin Altında

Dünya Ortalaması: 2,24

Yenilenme Düzeyi: 2,10 (Eşik)

Türkiye: 1,42

AB-27 Ortalaması: 1,34

Genç-Yaşlı Dengesi ve Göç Hareketliliği

AB'nin En Genç
Ülkesi Ünvanı
Korunuyor

Türkiye
%14,8
(Genç Nüfus)

AB
Ortalaması
%10,7

Yaşlı Nüfus Oranı
Dünya Ortalamasını
Geçti

Türkiye
%11,1
(Yaşlı Nüfus)

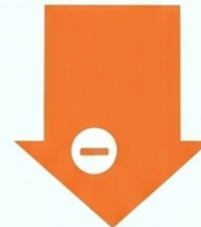

Dünya
Ortalaması
%10,4

2024 Net Göç Kaybı:

-109.757 Kişi

Giden Nüfus:
424.345

Gelen Nüfus:
314.588

